

Методичний коментар до уроку “Закодована спадщина”

Герби і символи

Візерунки у повсякденні

На уроці 17 “[Косівські візерунки](#)” ми говорили з дітьми про стилізовані зображення. Сьогодні переходимо від слів до справ — стилізуємо власноруч.

- Пригадайте, де можна побачити стилізовані зображення і що вони означають.
- Позмагайтеся, хто назве найбільше варіантів. Наприклад, чоловічки на світлофорі, закреслена нотка в телефоні, герб школи...
- Якими речами зі стилізованими зображеннями ми часто користуємося?
- А чи могли б художники на таких речах виконувати реалістичні зображення? Чому?

Обговоріть із дітьми, що стилізовані зображення створювати швидше й легше, тому їх часто можна побачити на предметах широкого вжитку, а от на святкових, унікальних предметах частіше використовують реалістичні зображення.

- Чи часто стилізовані зображення використовують у візерунках? Орнаментах? Чому?
- Коли ми бачимо ритм?

Здавалося б, ритмічною може бути лише музика. Але погляньте навколо — всюди захований ритм. Знайдіть ритмічні малюнки, подивіться, хто йде ритмічно, а хто — аби як, в розвалочку. І, звичайно, орнаменти завжди зберігають ритм — повторення елементів.

Щоб діти повторили, з яких елементів можуть складатися візерунки, запропонуйте їм або намалювати ескізи різних елементів і розповісти, в чому різниця, або розділити елементи візерунків на 2 групи й назвати їх, виділити спільну ознаку елементів у кожній групі.

- Чому групи названо саме так?
- Чи можуть бути в рослинних візерунках геометричні елементи, а у геометричних візерунках — рослинні?
- Навколо можна побачити різноманітні візерунки. Пригадайте, рослинних чи геометричних візерунків навколо більше.

Що означає герб?

З давніх давен люди створюють **герби** (польською *herb* від німецького *Erbe* — спадщина) — символічні знаки (емблеми) країн, міст, регіонів, підприємств, родин тощо, які розповідають про основні особливості чи риси їхніх власників.

Герб — один із головних символів країн і родин. Кожен власник герба вважав за особливу честь захищати свою територію, свою родину.

Герб як реліквію (шановану річ, яку свято зберігають) передавали з покоління у покоління, щоразу удосконалюючи так, щоб зберегти впізнаваність. Тож за змінами гербів

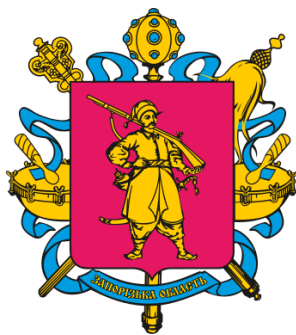
можна простежити історію їхніх власників. Адже кожне зображення та колір на гербі є символом, який розповідає про його власника.

Усі таємниці гербів знають фахівці, що вивчають **геральдику** (гербознавство, спеціальна історична дисципліна, що вивчає герби, кольорові емблеми, які належать особам, родам чи спільнотам). Скористаємося їхніми порадами та “прочитаємо” деякі українські герби.

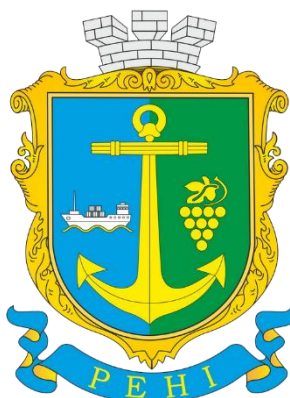
- Прочитайте, що означають зображення на гербах, трохи пофантазуйте та розкажіть про їхніх власників.

Герб села Маркуші
(Бердичівський район
Житомирської
області)

Герб Запорізької
області

Герб міста Рені
(Одеська область)

Герб
Олександрівського
району
(Кіровоградська
область)

Герб села Маркуші. Лелека — символ пильності, любові, вдячності, ніжності. Хрести — поміркованість, розум, справедливість, мужність. Саме такі хрести були основними символами українських козаків, що захищали мешканців Маркушів. Хвиляста лінія посеред герба символізує місцеву річку Глибока долина.

Герб міста Рені. Якір і судно символізують морський порт. Гроно винограду відображає традиційне для мешканців регіону виноградарство. Лазуровий (синій) колір є символом краси, гідності та величі. Зелений колір символізує родючість землі, відродження та процвітання сільського господарства.

Герб Олександрівського району (Кіровоградська область). Гілки дуба символізують могутність і витривалість; пшениця та соняшник — поширені культури, що вирощуються в районі.

Запропонуйте дітям знайти герби міст та областей України, розшифрувати їх. Можна влаштувати вікторину, у якій діти розповідатимуть за гербом якомога більше про місто чи область України.

Як герб влаштовано?

- Знайдіть на гербах візерунки та орнаменти, рослинні та геометричні елементи. Чого ви знайшли найбільше?
- Чи є ритм у зображеннях гербів? Чи такий він чіткий, як в орнаментах? Чому ви так вважаєте?

- Зверніть увагу, що частина зображень на гербах справа та зліва схожі (симетричні). Знайдіть такі елементи на кожному гербі. Чи всі зображення художник розміщує симетрично?

Який вигляд мають рослини на гербах і візерунках?

На гербах і візерунках рослини мають не такий вигляд, як у природі, але впізнати їх можна. Адже майстри, стилізуючи (спрощуючи) зображення, зберігають ознаки, притаманні рослинам. Кожен майстер може стилізувати зображення на власний розсуд.

- Роздивіться зображення рослин (с. 37 підручника) і пригадайте їхні назви. Що допомогло впізнати їх?
- Яка стилізація подобається вам більше? Чому?
- Як ви стилізували б ці рослини? Чому саме так?
- Знайдіть знайомі рослини на гербах. Чи легко було їх упізнати?

Покажіть дітям, як можна стилізувати природні форми на [прикладі яблука](#), надихніть їх, активізуйте творчість, надайте сміливості експериментувати.

Герб моєї родини

Власний герб може мати кожна родина, клас, школа. Створіть герб своєї родини.

- Пригадайте якомога більше про своїх родичів. Що ви та ваші родичі вміють вправно робити? Які у вас захоплення?
- Що ви знаєте про своїх дідусів і бабусь? Які зображення можуть про це розповісти? Наприклад, мама вирощує на дачі чудові троянди, а тато вміє плести гарні кошики.
- Стилізуйте потрібні зображення та гарно розмістіть їх на гербі. Не забувайте дотримуватися симетрії.
- Поміняйтеся гербом із приятелем/приятелькою. Запропонуйте розповісти про вашу родину, а потім доповніть його/її розповідь.
- Влаштуйте у класі виставку гербів.
- Створіть разом герб класу.

Цю роботу можна продовжити. Діти можуть:

- простежити, як змінювався герб їхнього міста, району, області;
- створити колекцію гербів;
- дослідити, чим відрізняються герби населених пунктів від гербів родин, окремих людей.

Герби не лише малюють, покажіть учням, [як створювали найбільший герб міста в Україні](#).

- Чи можна так створити герб класу, школи? Як саме треба діяти? Як підготуватися?